

BERZSENYI EMESE

Kiválasztott vagy megbélyegzett? Tanítások a fogyatékoságról: a zsidóság, a kereszténység és az iszlám szent könyvei szerint

Eötvös József Könyvkiadó, 2020

DOI: [10.52092/gyosze.2024.2-3.9](https://doi.org/10.52092/gyosze.2024.2-3.9)

„Kiválasztott vagy megbélyegzett?” – Sokat sejtető és elgondolkoztató a főcíme Berzsenyi Emese monográfiájának. A szerző könyvében, mely egyben 2017-ben megvédett doktori dolgozatának kutatása is volt, igyekszik választ adni e közel sem egyszerű fogyatékoságtörténeti kérdésre a zsidóság, a kereszténység és az iszlám szent könyveinek elemzése során. Mindezt teszi egy sajátos, magával ragadó stílusban, a laikus emberek számára is érthető nyelvezettel, szemléletes idézetekkel és példákkal.

Hazai tudományos viszonylatban Berzsenyi Emese már több mint egy évtizeddel ezelőtt elsőként kezdte el kutatni a fogyatékoság- és a vallástörténet határmezsgyéjén megbúvó társadalmi örökségeket, jelenségeket és felgöngyöltíteni azokat a szálakat, amelyek elvezetnek bennünket a mai integrációs törekvések kialakulásáig (Berzsenyi, 2015).

Az Eötvös József Könyvkiadó gondozásában 2020-ban megjelent műben nem kevesebbre vállalkozott a szerző, mint az ábrahámi vallások (zsidóság, kereszténység, iszlám) szent könyveinek összehasonlító elemzése során a vallástörténész szemüvegén keresztül megvizsgálja, hogyan formálódott ezen vallások antropológiai szemlélete és a fogyatékoságról, fogyatékos emberekről való gondolkodása.

A könyv problémafelvetéssel kezdődik, amely során a szerző neveléstörténeti kontextusba helyezett, ám vallástörténeti szálakkal is erősen elemző-összehasonlító munkájának a fókuszát, alapjait és kereteit fekteti le, majd a gondozás és gondoskodás legősibb bizonyítékainak ismertetésével kezdve, az ókori társadalmak fogyatékoságtörténetének bemutatásán keresztül érkezőnk el a három ábrahámi vallás szent könyveiben leírtak elemzéséhez.

A kutatás legerjedelmesebb fejezete a zsidóság vallási, nevelési és tanítási hagyományait elemzi a fogyatékoságról, fogyatékos személyekről való gondolkodás, társadalmi gondoskodás aspektusából. Berzsenyi izgalmas, a keresztény és az iszlám teológia alapjait is meghatározó olyan kérdéseket boncolgat, mint például mi teszi az embert emberré, hogyan értelmezhetjük a testet, a



lelket, a fogyatékossgot. Ír a zsidó társadalmi működés egyik meghatározó sajátosságáról, a szociális igazságosság („cedaka”) gyakorlatáról, mely minden zsidó számára vallási és erkölcsi kötelesség a társadalmi integráció elősegítése és az egyenlőtlenségek, diszkrimináció csökkentése érdekében.

A kereszténység hagyományával foglalkozó fejezetben Berzsényi különös figyelmet szentel a Jézus korabeli társadalom, valamint a fogyatékossgkép és a démonológián bemutatásának, továbbá Jézus gyógyító csodái értelmezésének. Ezzel olyan részleteknek, amelyeknek a mai kor embere már nem tulajdonít számottevő jelentőséget, azonban az akkori társadalom minden szintjén erősen meghatározták a világgépet és a gondolkodást. A csodatörténetek fontossága kapcsán a szerző rávilágít arra, hogy ezek a leírások a hit elmélyítésének, a fogyatékossg elfogadásának és a gyógyulás reményének, valamint a társadalmi felelősségvállalásnak üzenetét hordozzák magukban.

Az iszlám tanításaival foglalkozó rész a Korán és a hadiszok szövegeit elemzi. Berzsényi kiemeli, hogy az iszlámban a fogyatékossg nem a bűnök büntetéseként értelmeződik, hanem sok esetben Isten próbatételeként, amely türelemre és hitre neveli az embert. Az iszlám jogi és etikai tanítások kontextusában a szerző kiemeli, hogy a fogyatékossggal élő emberek társadalmi integrációja jelentős mértékben függ a család, illetve a közösség lehetőségeitől, képességeitől és az iszlám tanításainak alkalmazásától.

Berzsényi Emese könyvének egyik legnagyobb érdeme, hogy magyar nyelven elsőként szisztematikusan és részletesen tárja fel a vallások fogyatékossggal kapcsolatos társadalmi tanításait, valamint azt, hogy ezek az értelmezések hogyan befolyásolják a fogyatékossggal élő személyek mindennapjait és közösségi beilleszkedését. A szerző kutatásának eredményei alapos és körültekintő tartalomelemző munkán alapulnak, amelyet gazdag szakirodalmi háttér és széleskörű teológiai, vallástörténeti és vallásfilozófiai ismeretek támasztanak alá.

A könyv tudományos értékét növeli, hogy Berzsényi nem csupán a szent szövegek elemzésére szorítkozik, hanem figyelembe veszi a történelmi és kulturális kontextusokat is, amelyek befolyásolják a vallási tanítások gyakorlati alkalmazását. Berzsényi Emese könyve érdekesítő olvasmánynak bizonyulhat mindazok számára, akik érdeklődnek a vallás, a fogyatékossg és a társadalmi integráció kérdéseiről. Legújabb könyve „Bűnös vagy ártatlan – Az európai középkor fogyatékossgtörténete”, 2024 tavaszán jelent meg, és címe alapján szintén hasznos és izgalmas olvasmányt ígérhet majd a gyógypedagógiával foglalkozó szakemberek számára.

Pongrácz Kornélia

gyógypedagógus, egyetemi adjunktus
Az ELTE BGGYK Pszichopedagógia Szakirány oktatója

IRODALOMJEGYZÉK

- Berzsényi E. (2015). A társadalmi gondoskodás és tanítás történelmi előképei. *Iskolakultúra*, 25(9), 100–112.
<https://doi.org/10.17543/ISKKULT.2015.9.100>
- Berzsényi E. (2017). *A fogyatékos személyek nevelésének története interkulturális megközelítésben, az ábrahámí vallások – a zsidóság, a kereszténység és az iszlám – szent könyveiben megfogalmazott tanítások tükrében*. [Doktori disszertáció]. ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Neveléstudományi Doktori Iskola, Pedagógiatörténeti Doktori Program.
URL: https://ppk.elte.hu/file/berzsényi_emese_disszertacio.pdf (2024.08.13.).
- Berzsényi E. (2020). *Kiválasztott vagy megbélyegzett? – Tanítások a fogyatékossgról: a zsidóság, a kereszténység és az iszlám szent könyvei szerint*. Eötvös József Könyvkiadó.
- Berzsényi E. (2024). *Bűnös vagy ártatlan? – Az európai középkor fogyatékossgtörténete*. Eötvös József Kiadó.